

Paavo Pelkonen

Barentsin neuvoston metsäaloite linjaa pohjoisen ulottuvuuden yhteistyötä

Euroopan pohjoisilla alueilla metsät ja niihin perustuvat elinkeinot muodostavat taloudellisen toiminnan ytimen. Kaikissa pohjoisissa maissa metsiin perustuva tuotanto ja palvelut ovat erittäin merkittäviä perifeeristen yhdyskuntien säilymiselle aikana, jolloin globalisaatio siirtää markkinalähtöistä päätöksentekoa yhä kauemmas metsäisiltä alueilta suuriin väestökeskittyymiin. Euroopan unionin aloittaessa keskustelua uudesta pohjoisen ulottuvuuden toimintalinjasta metsän havaittiin olevan monin tavoin merkittävä kehitystekijä pohjoisilla reuna- ja raja-alueilla. Barentsin neuvosto on toiminnut aktiivisesti pohjoisten alueiden yhteistyön edistämiseksi kaikilla keskeisillä talouselämän sektoreilla. Hyvin toimivana ja tunnustettuna kansainvälisen yhteistyön foorumina se on tarjonnut erinomaiset puitteet pohtia pohjoisen Euroopan metsäsektorin kehittämistä.

Norjassa maaliskuussa 1999 järjestetyssä Barentsin neuvoston kuudennessa ulkoministerikokouksessa Suomen silloinen ulkomaankauppaministeri Ole Norrback esitti, että Suomen puheenjohtajakaudella 1.3.99–29.2.2000 metsäsektorin kehittäminen tulee olemaan prioriteettialueena Barentsin alueen yhteistyön kehittämisessä. Puheessaan ministeri Norrback painotti, että olennaista on kehittää kestävä metsätaloutta, joka tarjoaa mahdollisuuksia lisätä mekaanista metsäteollisuutta ja käyttää metsäteollisuuden sivutuotteita energian tuotannossa.

Metsäaloitteen toteuttamisesta päätettiin huhtikuussa 1999 Barentsin neuvoston virkamieskomi-

teassa (CSO), josta asia siirrettiin taloustyöryhmän (WGEC) valmisteltavaksi. Kokouksessaan 6.5. taloustyöryhmä päätti käynnistää valmisteluprosessin ja järjestää asiantuntijakonferenssin Petroskoissa 12.–13.10.1999. Konferenssiin, jonka aiheena oli metsäsektorin kestävä kehitys Pohjois-Euroopassa, osallistui 170 asiantuntijaa Kanadasta, Norjasta, Ruotsista, Saksasta, Suomesta ja Venäjältä (Arkan-geli, Karjala, Komi, Murmansk, Novgorod, Pihkova ja Vologda) sekä komission edustaja Euroopan Unionista.

Laaja sitoutuminen yhteisiin suosituksiin

Asiantuntijakonferenssin esittämien lähes kahdensadan toimenpide-esityksen perusteella laadittiin päätösasiakirja, joka sisältää 15 yleisluonteista suositusta. Päätösasiakirja esiteltiin marraskuussa Euroopan unionin ulkoministerikokoukselle. Päätösasiakirjan keskeiset osat sisällytettiin Portugalin puheenjohtajakaudella kesäkuussa EU:n Feiran huippukokouksessa hyväksytyyn pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelmaan.

Petroskoin asiantuntijakokouksen suosituksissa painotetaan kolmen osa-alueen eli (1) kestävä metsätalouden, (2) alueen inhimillisten voimavarojen kehittämisen sekä (3) niin olemassa olevan kuin uuden teknologian käyttöön perustuvan metsävarojen teollisen käytön merkitystä. Erityisesti korostetaan vertailukelpoisen tiedon keräämistä metsistä,

niiden monimuotoisuudesta sekä metsäsektorin toimintaedellytyksistä, myös normatiivisista ja lainsäädännöllisistä säädöksistä, jotka vaikuttavat elinkeinojen harjoittamiseen. Lisäksi suositellaan perustettavaksi sellaisia mallimetsiä, jotka palvelevat kestävän metsätalouden kehittämisen, hiilen sidonnan ja luonnon monimuotoisuuden lisäämiseen liittyvien tavoitteiden toteuttamista. Koulutukseen liittyvien henkilövaihto-ohjelmien sekä kansainvälisten metsäalan koulutusohjelmien kehittämistä ja pohjoisten tutkimusorganisaatioiden yhteisten tutkimusohjelmien rahoittamista suositellaan keskeisiksi toimenpiteiksi inhimillisten voimavarojen lisäämiselle ja optimaaliselle käytölle.

Kestävän metsätalouden toteuttamisessa suositellaan lisättäväksi paikallisen, erityisesti alkuperäisväestön osallistumista päätöksentekoon. Lisäksi pidetään tärkeänä yrittäjyyden edistämistä metsävaltaisilla alueilla pienen ja keskisuuren teollisuuden toimintaedellytysten parantamiseksi. Samoin korostetaan markkinoiden kehittymiseen ja kysyntään liittyvien tutkimusten sekä liiketoimintasuunnitelmien kehittämisen merkitystä pyrittäessä muuttamaan Venäjän metsäsektorin nykyistä epätoivottavaa kehitystä.

Alueellisten kehittämisstrategioiden ja -ohjelmien sekä kansallisten tai alueellisten sertifiointijärjestelmien valmistelu suositellaan toteutettavaksi tarvittaessa kansainvälisenä yhteistyönä. Tavoitteena on pyrkiä hyödyntämään kaikki korjattu puutavara järjestyksessä mukaan lukien myös energiapuu käyttämällä hyväksi sopivinta käytettävissä olevaa teknologiaa niin, että ympäristöturvallisuuteen liittyvät tavoitteet otetaan huomioon tuotantoketjun kaikissa vaiheissa.

Kansainvälinen metsäryhmä jatkaa suunnittelua

Euroopan unionin ulkoministerikokouksen jälkeen pidetyissä Barentsin neuvoston virkamies- ja taloustyöryhmien kokouksissa päätettiin kansainvälisen metsätyöryhmän perustamisesta tarkoituksena valmistella hyväksytyyn päätösasiakirjan suositusten mukaisia jatkotoimenpiteitä esiteltäväksi maaliskuussa kokoontuvalle Barentsin neuvoston ulkoministerikokoukselle. Metsätyöryhmän työskentelyyn

ovat osallistuneet ja sen toimintaa rahoittaneet Iso-Britannia, Kanada, Norja, Ruotsi, Suomi, Venäjä ja Yhdysvallat. Metsätyöryhmä päätti keskittyä kahteen osa-alueeseen jatkovalmistelussa ja päätyi suosittelemaan kolmen asiantuntijaverkoston perustamista sekä pohjoisen ulottuvuuden toimintaohjelman laatimista metsäsektorille. Verkostoyhteistyön tavoitteena on pyrkiä tukemaan kehitystä (1) puutavaran ja puutuotteiden kaupan ja logististen ketjujen toimivuuden, (2) metsän resurssien ja puuenergian hyödyntämisen sekä (3) metsäalan hallinto-organisaatioiden välisen yhteistyön lisäämisen osalta.

Täsmennetty suunnitelma hyväksyttiin maaliskuussa 2000 Barentsin neuvoston ulkoministerikokouksessa sekä virkamies- ja taloustyöryhmän kokouksissa. Venäjä, jolle Suomen jälkeen siirtyi Barentsin neuvoston puheenjohtajuus, sitoutui edistämään ja edelleen syventämään puheenjohtajakaudellaan metsäsektorialoitteen käynnistämää laajaa yhteistyötä. Ensimmäisen puolivuotiskauden aikana Venäjä on pitänyt neuvoston kokouksissa metsäsektorin kehittämistä kiitettävästi esillä, siitäkin huolimatta, että Venäjän metsäalan hallinnon kokonaisuudistus, joka alkoi viime keväänä, on vaikeuttanut käytännön suunnittelu- ja kehittämistyön toteuttamista.

Parhailtaan on käynnissä verkostojen kokoaminen. Norja, Ruotsi ja Venäjä vastaavat kukin yhden verkoston koordinoinnista Suomen vastatessa koko prosessin koordinoinnista. Barentsin neuvoston taloustyöryhmälle valmisteltava pohjoisen ulottuvuuden metsäohjelma valmistuu tammikuun 2001 puolivälissä. Prosessissa, joka käynnistyi Barentsin neuvoston metsäaloitteesta, pyritään etsimään konkreettisia yhteistyömahdollisuuksia eri alueiden, maiden, kansainvälisten ja kansallisten rahoitusorganisaatioiden sekä kaikkien muiden metsäalan yhteistyöhön sitoutuneiden toimijoiden välille. Tavoitteena on ennen muuta pyrkiä lisäämään metsäsektorin keinoin kestävän kehityksen periaatteiden mukaisia paikallis- ja alkuperäisväestön elämisen edellytyksiä Euroopan pohjoisilla metsävaltaisilla alueilla.

■ Prof. Paavo Pelkonen, Joensuun yliopisto. Sähköposti paavo.pelkonen@forest.joensuu.fi